

**ODRICANJE OD JAMSTAVA PRAVIČNOG SUĐENJA U KAZNENOM
POSTUPKU - NOVIJA PRAKSA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE
HRVATSKE**

**WAIVER OF THE GUARANTEES OF A FAIR TRIAL IN THE
CRIMINAL PROCEEDINGS - RECENT CASE-LAW OF THE
CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA**

Stručni članak

Nataša Belamarić, mag.iur.*

Sažetak

U radu se daje pregled novije prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske koja se odnosi na odricanje okrivljenika od jamstava pravičnog suđenja kojeg jamče članak 29. Ustava Republike Hrvatske i članak 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pravo na pravično suđenje ne zabranjuje stranci u postupku, pa tako ni okrivljeniku, da se odrekne bilo kojeg jamstva tog prava. Odricanje može biti izričito, a može proizlaziti i iz određenog ponašanja okrivljenika. Međutim, da bi bilo valjano, ono mora zadovoljiti određene standarde koje je tumačeći to konvencijsko pravo razvio Europski sud za ljudska prava.

Ključne riječi: pravično suđenje, kazneni postupak, Europski sud za ljudska prava, odricanje, nedvosmislen, izričito, prešutno, dobrovoljan.

Abstract

The paper provides an overview of the recent case-law of the Constitutional Court of the Republic of Croatia, which refers to the defendant's waiver of the guarantees of a fair trial as guaranteed by Article 29 of the Constitution of the Republic of Croatia and Article 6 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The right to a fair trial does not prevent the parties to the

---

* Nataša Belamarić - viša ustavnosudska savjetnica - mentorica i voditeljica Službe za prethodni ispitni postupak u Ustavnome sudu Republike Hrvatske, e-mail: natasha.belamarić@gmail.com

proceedings, including the defendant, from waiving his or her entitlement to the guarantees of a fair trial. The waiver may be explicit, or it may result from certain behavior of the defendant. However, in order to be effective, it must meet certain standards that have been developed by the European Court of Human Rights.

Keywords: fair hearing, criminal proceedings, European Court of Human Rights, waiver, unequivocal, expressly, tacitly, of free will.

1. UVOD

Pravo na pravično (pošteno) suđenje koje jamče članak 29. Ustava Republike Hrvatske (dalje: Ustav)* i članak 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija)* jedno je od najvažnijih

---

* Članak 29. Ustava glasi: *Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela. U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:*

- *da u najkraćem roku bude obaviješten potanko i na jeziku koji razumije o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njega i o dokazima koji ga terete,*
- *da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane,*
- *na branitelja i nesmetano uspostavljanje veze s braniteljem, i s tim pravom mora biti upoznat,*
- *da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava da plati branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja pod uvjetima propisanim zakonom,*
- *da mu se sudi u njegovoj nazočnosti, ukoliko je dostupan sudu,*
- *da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe,*
- *na besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.*

Osumnjičenik, okrivljenik i optuženik ne smije se siliti da prizna krivnju. Dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu se uporabiti u sudskom postupku. Kazneni postupak može se pokrenuti samo pred sudom na zahtjev ovlaštenog tužitelja.

* Članak 6. Konvencije glasi:

1. *Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optuženice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.*

2. *Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.*

ljudskih prava jer njegova primjena, na način kako ga kroz svoje presude tumači i razvija Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP), doprinosi osiguranju vladavine prava. Vladavina prava jedna je od temeljnih vrijednosti Vijeća Europe, najstarije međunarodne organizacije za zaštitu ljudskih prava, te Europske unije. U Republici Hrvatskoj vladavina prava također je jedna od temeljnih ustavnih vrijednosti (članak 3. Ustava). ESLJP vrlo često u svojim presudama ističe važnost pravičnog suđenja u demokratskom društvu napominjući da nema nikakvog opravdanja za restriktivno tumačenje tog prava (v., primjerice, Yüksel Yalçinkaya protiv Turske, [Vv], br. 315669/20., presuda od 26. rujna 2023.). Pravo na pravično suđenje obuhvaća i građanskopravni i kaznenopravni aspekt. Jamstva pravičnog suđenja puno su stroža u kaznenim predmetima. To pokazuju stavci 2., 3., 4. i 5. članka 29. Ustava, kao i stavci 2. i 3. članka 6. Konvencije, koji razrađuju postupovne zaštitne mjere koje se odnose samo na kaznene postupke. Stoga ESLJP državama daje veću slobodu kada su u pitanju prava i obveze građanske naravi, nego kada je riječ o kaznenim predmetima (v., primjerice, Hodžić protiv Hrvatske, br. 28932/14., presuda od 4. travnja 2019.).

Međutim, prema praksi ESLJP-a članak 6. Konvencije ne sprječava stranku u postupku, pa tako ni okrivljenika, da se odrekne bilo kojeg jamstva pravičnog suđenja. Takvo odricanje može biti izričito ili prešutno, odnosno može proizlaziti iz ponašanja okrivljenika (v. primjerice, Murtazaliyeva protiv Rusije [Vv], br. 36658/05, presuda od 18. prosinca 2018.). Da bi odricanje bilo u skladu s Konvencijom, trebaju biti zadovoljeni određeni standardi. Odricanje od prava mora biti dobrovoljno (svojevoljno), utvrđeno na nedvosmislen način i popraćeno minimalnim zaštitnim mjerama koje odgovaraju važnosti prava odnosno jamstva o kojem je riječ (v., primjerice, Sejdovic protiv Italije [Vv], br. 56581/00, presuda od 1. ožujka 2006.). Prava

-
3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:
- a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;
  - b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;
  - c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;
  - d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;
  - e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

iz Konvencije moraju biti praktična i učinkovita, a ne teoretska i iluzorna. Stoga je važno da je okrivljenik informiran o svojim pravima (v., primjerice, Ibrahim i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 50541/08. i dr., presuda od 13. rujna 2016.). Nadalje, okrivljenik treba biti svjestan da se svojim ponašanjem odriče nekog od jamstava pravičnog suđenja. To znači da može razumjeti i predvidjeti posljedice svojeg ponašanja (v., primjerice, Drača protiv Hrvatske, br. 55724/19., stavak 31., presuda od 20. siječnja 2022.). Naposljetku, odricanje ne smije biti u suprotnosti s bilo kojim važnim interesom (v., primjerice, Simeonovi protiv Bugarske, br. 21980/04., presuda od 12. svibnja 2017.).

Ovdje je također potrebno spomenuti suđenja *in absentia* (u odsutnosti) u onim situacijama u kojima je jasno da okrivljenik namjerno izbjegava biti prisutan na raspravi. Takve se situacije, u pravilu, smatraju odricanjem od prava na sudjelovanje u postupku (v., primjerice, *Medenica protiv Švicarske*, br. 20491/92, presuda od 14. siječnja 2001). Ipak, to ne znači da se okrivljenik odrekao svih prava obrane. ESLJP je u svojoj praksi za takve situacije uspostavio minimalne mjere zaštite prava odsutnih okrivljenika, a to je pravo na branitelja (v., primjerice, *Lala protiv Nizozemske*, br. 14861/89., presuda od 22. rujna 1994).

Standarde odricanja od jamstava pravičnog suđenja koje je u svojoj praksi razvio ESLJP primjenjuje i Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud). U nastavku bit će prikazane neke odluke Ustavnog suda u kojima je Ustavni sud, primjenjujući navedene standarde ESLJP-a, utvrdio da su se podnositelji ustavnih tužbi odrekli nekih jamstava pravičnog suđenja za koje su u ustavnoj tužbi tvrdili da su im povrijeđena.

2. PRAKSA USTAVNOG SUDA

2.1. Odluka i rješenje broj: U-III-5561/2020 4. ožujka 2021.

U ovom se predmetu Ustavni sud bavio pravom na branitelja zajamčenog člankom 29. stavcima 1. i 2. alinejama 3. i 4. Ustava i člankom 6. stavcima 1. i 3. točkom c) Konvencije. Podnositelj ustavne tužbe proglašen je krivim za počinjenje kaznenog djela protiv gospodarstva - zlouporabe povjerenja iz članka 246. stavaka 1. i 2. Kaznenog zakona*. Pred

---

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. – ispravak

Ustavnim sudom prigovarao je da mu je u kaznenom postupku povrijeđeno pravo obrane jer na javnoj sjednici pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske, kao žalbenim sudom, nije bio zastupan po branitelju, a obrana je bila obvezna. Tvrdio je da mu je time uskraćeno pravo na branitelja i nesmetano uspostavljanje veze s braniteljem.

Ustavni sud utvrdio je da se podnositelj odrekao prava na branitelja na žalbenoj sjednici iz sljedećih razloga. Prilikom uručenja poziva za prvo ispitivanje u svojstvu osumnjičenika podnositelj je bio upoznat s pravom na branitelja, kao i s činjenicom da se protiv njega vodi kazneni postupak za kazneno djelo za koje je obrana obvezna pa da će mu se postaviti branitelj po službenoj dužnosti ako ga sam ne izabere. Odmah nakon toga on je sam izabrao branitelja. Na pripremnom ročištu pred optužnim vijećem Županijskog suda u Zagrebu u povodu optužnog akta kojeg je mjerodavno državno odvjetništvo podiglo protiv njega, podnositelj je u prisustvu svojega izabranoga branitelja izjavio da je primio i razumio pouku o pravima.

Tijekom cijelog postupka bio je zastupan po svojem branitelju. U fazi pisanja žalbe protiv prvostupanjske presude također je bio zastupan po svojem branitelju, jer je žalbu i podnio po branitelju. Podnositelj nikada nije tvrdio da tijekom kaznenog nije mogao nesmetano komunicirati sa svojim braniteljem, a niti je takvo što proizlazilo iz kaznenog spisa. Podnositelj je 16. rujna 2020. obaviješten da će se javna sjednica Vrhovnog suda Republike Hrvatske održati 26. listopada 2020. Samo pet dana prije održavanja te sjednice, točnije 21. listopada 2020., podnositelj je dopisom obavijestio Županijski sud u Zagrebu da je otkazao punomoć svojem branitelju. Podnositelj je bio upoznat s time da je obrana u njegovom kaznenom predmetu obvezna te da će mu se postaviti branitelj po službenoj dužnosti ako ga sam ne uzme. Budući da je znao da će se javna sjednica održati svega pet dana nakon što je obavijestio Županijski sud u Zagrebu o otkazu punomoći, to je mogao razumno predvidjeti da zbog kratkoće vremena možda neće biti moguće postaviti mu branitelja po službenoj dužnosti prije održavanja sjednice. U najmanju je ruku morao znati, čak i pod pretpostavkom da mu bude postavljen branitelj prije same sjednice, da će tom branitelju trebati vremena upoznati se sa spisom predmeta. No, bez obzira na to, podnositelj o otkazu punomoći nije obavijestio Vrhovni sud Republike Hrvatske prije održavanja javne sjednice.

Nadalje, na javnoj sjednici na kojoj je podnositelj bio prisutan nije rekao da je otkazao punomoć branitelju, iako je bilo očito da prije izabrani branitelj, uredno pozvan, nije pristupio na sjednicu. To je Ustavni sud utvrdio čitanjem zapisnika o javnoj sjednici. Naime, nakon što je predsjednica vijeća utvrdila da sjednici nije pristupio uredno pozvani branitelj, podnositelj nije reagirao niti je imao primjedbi na zapisnik. Prema članku 475. stavku 4. (u to vrijeme važećeg) Zakon o kaznenom postupku* javna sjednica može biti održana u odsutnosti uredno pozvanih osoba. Vrhovni sud nije znao niti mogao znati da uredno pozvani branitelj na sjednicu nije došao jer mu je podnositelj otkazao punomoć. Podnositelj nije tražio odgodu sjednice. S obzirom na to, postojale su zakonske pretpostavke za održavanje sjednice, a nije bilo niti drugih okolnosti koje bi sprječavale održavanje sjednice. Stoga je Vrhovni sud zaključio da postoje zakonski uvjeti za održavanje sjednice. Takav je zaključak žalbenog vijeća bio utemeljen i na stabilnoj i predvidljivoj praksi Vrhovnoga suda Republike Hrvatske. Osim toga, nakon što je predsjednica vijeća upitala podnositelja ima li primjedbe na tijek sjednice, podnositelj je izjavio da nema primjedbe na tijek sjednice niti na sadržaj zapisnika o sjednici. Dakle, podnositelj ne samo da nije tražio odgodu sjednice, jer u tom trenutku nije imao branitelja, nego je prešutio da je otkazao punomoć svojem izabranom branitelju. U spisu predmeta nije bilo ničega, a niti je podnositelj tvrdio, da je iz bilo kojeg, kamoli opravdanog razloga bio onemogućen najkasnije na samoj sjednici obavijestiti Vrhovni sud Republike Hrvatske da nema branitelja te zatražiti odgodu sjednice.

Ustavni je sud iz ovakvog ponašanja zaključio da se podnositelj nedvojbeno svojevolumeno prešutno odrekao svojeg ustavnog i konvencijskog prava na branitelja, konkretno prava biti zastupan po branitelju na javnoj sjednici.

U odnosu na podnositeljeve navode o obveznoj obrani, Ustavni sud je ponovio da uloga Ustavnog suda nije ocijeniti jesu li redovni sudovi pravilno primijenili zakon(e), nego jesu li podnositeljima ustavnih tužbi u postupku koji je prethodio ustavnosudskom povrijeđena prava i slobode zajamčeni Ustavom i Konvencijom. Tih se prava podnositelji mogu odreći i kad zakonodavac propiše jača jamstva zaštite nego što ih daju Ustav odnosno

---

* "Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. - pročišćeni tekst, 91/12. - odluka USRH broj: U-I-448/2009 i dr., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19.

Konvencija. Osim toga, niti Ustav, niti Konvencija, a niti Zakon o kaznenom postupku ne propisuju obvezno prisustvovanje na javnoj sjednici stranaka i branitelja. Naprotiv, zakon dopušta održavanje sjednice na kojoj navedene osobe nisu pristupile iako su uredno pozvane. To nije suprotno ni Ustavu ni Konvenciji. Stoga kraj svih navedenih okolnosti činjenica da je Zakonom o kaznenom postupku propisana obvezna obrana nije ni od kakvog utjecaja na mogućnost odricanja od ustavnog odnosno konvencijskog prava na branitelja.

Ustavni je sud otišao i korak dalje u razmatranju podnositeljevog ponašanja te naveo da ono u kaznenom postupku ne ukazuje samo na to da se podnositelj svojevrijedno odrekao prava na branitelja (na sjednici žalbenog vijeća), nego da takvo ponašanje ostavlja i dojam pokušaja zlouporabe postupovnih ovlaštenja kako bi podnositelj ishodio za sebe jaču poziciju pred Ustavnim sudom ako žalbeni sud odbije njegovu žalbu. Kada bi se u takvoj situaciji ovakva ponašanja okrivljenika stavljala na teret sudovima, tada bi to značilo da Ustavni sud ohrabruje ponašanja okrivljenika koja su suprotna legitimnom cilju prava obrane i kojima se otežava ili onemogućuje provođenje zakona i dovodi do odugovlačenja postupka.

2.2. Odluka i rješenje broj: U-III-3609/2017 od 28. listopada 2021.

U ovom je predmetu, između ostalog, bilo riječi o pravu okrivljenika da stvarno sudjeluje u kaznenom postupku koji se vodi protiv njega, odnosno o pravu da se brani sam, a koje pravo jamče članak 29. stavci 1. i 2. alineje 4. i 5. Ustava i članak 6. stavci 1. i 3. točka c) Konvencije. Podnositelj ustavne tužbe proglašen je krivim za kazneno djelo teškog ubojstva iz članka 91. točke 5. Kaznenog zakona* i dva kaznena djela silovanja u pokušaju iz članka 153. stavka 1. u vezi s člankom 34. stavkom 1. Kaznenog zakona.* Županijski sud u Splitu, kao prvostupanjski sud, osudio ga je na kaznu dugotrajnog zatvora četrdeset godina. Vrhovni sud Republike Hrvatske djelomično je prihvatio žalbe državnog odvjetnika i optuženika (podnositelja) te je preinačio prvostupanjsku presudu u pravnoj oznaci djela

---

* "Narodne novine" broj 110/97., 27/98. - ispravak, 50/00. - odluka USRH broj: U-I-241/2000, 129/00., 51/01., 111/03., 190/03. - odluka USRH broj: U-I-2566/2003 i dr., 105/04., 84/05. - ispravak, 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11.

* "Narodne novine" broj 125/11. i 144/12.

na način da je optuženik počinio kazneno djelo ubojstva iz članka 90. Kaznenog zakona* i kazneno djelo silovanja u pokušaju iz članka 153. stavka 1. u vezi s člankom 34. stavkom 1. Kaznenog zakona*. Osudio ga je na kaznu zatvora dvadeset godina zatvora*. U ustavnoj tužbi podnositelj je prigovorio, između ostaloga, da ni on ni njegov branitelj nisu bili obaviješteni o sjednici žalbenog vijeća pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske.

Ustavni sud utvrdio je da se podnositelj odrekao prava na branitelja na žalbenoj sjednici iz sljedećih razloga.

Podnositelj je 22. srpnja 2016. Vrhovnom sudu Republike Hrvatske uputio podnesak u kojem je izjavio da ne želi biti prisutan "bilo kakvoj sjednici pred pravosuđem RH" te je izričito naveo da odbija prisutnost pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske. Prva sjednica žalbenog vijeća održana je 29. studenoga 2016. u prisutnosti zamjenice glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske i podnositeljevog branitelja. U zapisniku s te sjednice navedeno je da optuženik (podnositelj ustavne tužbe) nije došao na sjednicu te da je njegova prisutnost „trebala biti osigurana putem audio-video uređaja iz Kaznionice u Lepoglavi, ali predsjednica vijeća utvrđuje da je optuženik dostavio izjavu od 27. listopada 2016. da ne želi i da nije sposoban prisustvovati današnjoj sjednici vijeća". Imajući na umu podnositeljev podnesak od 22. srpnja 2016. jasno je da se on nedvojbeno odrekao prava da sudjeluje na sjednici žalbenog vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Osim toga, njegovo zastupanje bilo je osigurano prisutnošću njegovog branitelja za kojeg je sam podnositelj izjavio da u njega ima potpuno povjerenje.

Nova sjednica žalbenog vijeća održana je 8. lipnja 2017. bez prisutnosti stranaka. Ustavni je sud smatrao da okolnost da je održana još jedna sjednica ne mijenja činjenicu da se podnositelj nedvojbeno odrekao od prava biti prisutan na sjednici žalbenog vijeća. Osim toga, Ustavni je sud i uzeo u obzir da su interesi obrane na toj sjednici u dovoljnoj mjeri bili zaštićeni prisutnošću podnositeljevog branitelja na sjednici žalbenog vijeća održanoj 29. studenoga 2016. U vezi s tim, Ustavni je sud istaknuo da je svrha prisutnosti obrane na sjednici žalbenog vijeća mogućnost

---

* "Narodne novine" broj 110/97., 27/98. - ispravak, 50/00. - odluka USRH broj: U-I-241/2000, 129/00., 51/01., 111/03., 190/03. - odluka USRH broj: U-I-2566/2003 i dr., 105/04., 84/05. - ispravak, 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11.

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15. i 61/15.

* Presuda VSRH-a broj Kžm 39/2016-10 od 8. lipnja 2017.

predstavljanja obrane žalbenome vijeću, a tome je udovoljeno prisutnošću branitelja na sjednici održanoj 29. studenoga 2016. S druge strane, svrha osobne prisutnosti okrivljenog na sjednici žalbenog vijeća je mogućnost žalbenog vijeća da ocijeni osobu okrivljenog i njegov odnos prema djelu. Međutim, podnositelj se prava da osobno bude prisutan na sjednici žalbenog vijeća izričito odrekao. Stoga je zaključeno da podnositelju ni na koji način nije povrijeđeno pravo da sudjeluje u kaznenom postupku protiv sebe.

2.3. Odluka broj: U-III-5255/2022 od 11. srpnja 2023.

U ovom je predmetu, kao i u predmetu broj U-III-3609/2017, razmatrano ustavno i konvencijsko pravo okrivljenika da sudjeluje u kaznenom postupku koji se vodi protiv njega. Međutim, za razliku od kaznenog postupka kojeg je Ustavni sud razmatrao u prethodno izloženom predmetu, u kaznenom postupku koji je bio predmet razmatranja ovog ustavnosudskog postupka žalbeni je sud postrožio kaznu. Podnositelj ustavne tužbe je presudom Županijskog suda u Osijeku proglašen krivim za pokušaj kaznenog djela davanja mita novinaru iz članka 294. stavka 1. Kaznenog zakona*. Osuđen je na kaznu zatvora jednu godinu koja mu je zamijenjena radom za opće dobro. Vrhovni sud Republike Hrvatske u žalbenom je postupku preinačio pobijanu prvostupanjsku presudu u odluci o kazni te je podnositelja osudio na (bezuvjetnu) kaznu zatvora jednu godinu*.

Podnositelj je u ustavnoj tužbi prigovarao da je žalbeni sud preinačio odluku o kazni, a da, s obzirom na zakonodavnu regulativu, nije imao mogućnost izravno ga saslušati kako bi o njemu dobio osobni dojam, u skladu s konvencijskim standardima razvijenima u praksi ESLJP-a. Također je naveo da je bio pozvan na sjednicu žalbenog vijeća te da na sjednicu nije pristupio "jer je znao da neće biti osobno saslušan kako to traži Konvencija i ESLJP", s obzirom na to da Vrhovni sud Republike Hrvatske u skladu s postojećom zakonodavnom regulativom ne odlučuje na raspravi "već na javnoj sjednici na kojoj se dokazi ne izvode i ne provodi se saslušanje optuženika, već se samo ... izlaže žalba i odgovor na žalbu". Ocjenjujući navode iz ustavne tužbe, Ustavni je sud istaknuo da je člankom 475. Zakona

---

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15. i 61/15.

* Presuda VSRH-a broj I Kž-Us 15/2021-7 od 7. lipnja 2022.

o kaznenom postupku* propisano da na sjednici žalbenog vijeća prisutne stranke izlažu žalbu i odgovor na žalbu, kao i da vijeće od prisutnih stranaka može zatražiti potrebna objašnjenja. Stoga je Ustavni sud ocijenio netočnim navode podnositelja da žalbeni sud na sjednici vijeća nije podnositeljevom prisustvom mogao steći osobni dojam o njemu radi procjene njegove osobnosti i provjere bitnih pitanja vezanih za odmjerenje kazne. Uzimajući u obzir navedeno, te da podnositelj nije sporio da je bio uredno pozvan na sjednicu žalbenog vijeća i da se na taj poziv nije odazvao, kao i da u ustavnoj tužbi nije tvrdio ga je išta sprječavalo da osobno, uz branitelja koji je bio prisutan, pristupi sjednici žalbenog vijeća, Ustavni je sud utvrdio da se podnositelj odrekao prava sudjelovati na sjednici žalbenog vijeća kako bi se mogao braniti sam.

2.4. Odluka i rješenje broj: U-III-2088/2021 od 16. studenoga 2021.

U ovom se predmetu Ustavni sud također bavio pitanjem prava okrivljenika sudjelovati na sjednici žalbenog vijeća. Ovaj je predmet bio specifičan jer je okrivljenik bio (i još uvijek jest) bjegunac pred hrvatskim pravosuđem. On je 5. lipnja 2018., dan prije objave prvostupanjske presude kojom je proglašen krivim za počinjenje dvaju kaznenih djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz članka 246. stavaka 1. i 2. Kaznenog zakona* i osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora šest godina, pobjegao u drugu državu - Bosnu i Hercegovinu. Protiv njega je odmah nakon donošenja prvostupanjske presude određen obvezatni istražni zatvor i raspisana je tjeratica. Međutim, tjeratica nije dala rezultata zbog odluka mjerodavnih tijela Bosne i Hercegovine da podnositelja, koji je državljanin i te države, ne izruče Republici Hrvatskoj.

Podnositelj je u žalbi protiv prvostupanjske presude tražio da se osigura njegovo sudjelovanje na žalbenoj sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske putem video veze. Vrhovni sud Republike Hrvatske taj je prijedlog odbio uz vrlo iscrpno obrazloženje*.

---

* "Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. - pročišćeni tekst, 91/12. - odluka USRH broj: U-I-448/2009 i dr., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19.

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. - ispravak, 101/17., 118/18. i 126/19.

* Presuda i rješenje VSRH-a broj: I Kž-Us 24/2019-37 od 3. ožujka 2021.

U ustavnoj tužbi podnositelj se žalio na takvo postupanje žalbenog suda smatrajući da mu je time povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Međutim, Ustavni se sud nije složio s time i u cijelosti je prihvatio obrazloženje Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Uz to je dodao i sljedeće. Podnositelj je od 5. lipnja 2018. nedostupan hrvatskim pravosudnim tijelima. Izručenje podnositelja od strane Bosne i Hercegovine odbijeno je iz razloga što je podnositelj državljanin i te države. Na njega se ne primjenjuje ugovor o izručenju potpisan između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine jer su kaznena djela za koja ga se tereti počinjena prije potpisivanja tog ugovora. Sve ove okolnosti bile su poznate podnositelju u vrijeme kad je napustio Republiku Hrvatsku. Iz ovih okolnosti proizlazi da se podnositelj nalazi u bijegu te da je napustio Republiku Hrvatsku upravo kako bi izbjegao posljedice osude - istražni zatvor, a po pravomoćnosti presude i upućivanje na izdržavanje kazne zatvora. Stoga je Ustavni sud zahtjev podnositelja da mu se omogući sudjelovanje na sjednici žalbenog vijeća putem video veze iz Bosne i Hercegovine razmotrio u svjetlu ovih okolnosti.

Ustavni je sud najprije utvrdio da su i podnositelj i njegovi branitelji bili uredno obaviješteni o datumu i mjestu održavanja sjednice žalbenog vijeća. Podnositelj je dobrovoljno otišao u Bosnu i Hercegovinu i tamo ostao znajući da se kao državljanina i te države i zbog vremena počinjenja kaznenih djela za koje se tereti neće izručiti Republici Hrvatskoj. Ustavni je sud zaključio da je takvo ponašanje podnositelja usmjereno isključivo na izbjegavanje kaznene odgovornosti. Pritom je utvrđeno da podnositelj nije pokazao da je odsutan iz razloga koji su izvan njegove kontrole. Upravo suprotno, on je sam odlučio napustiti Republiku Hrvatsku. Osim toga, njegovi izabrani branitelji bili su prisutni i Ustavni sud nije imao razloga sumnjati da su odgovarajuće zastupali podnositelja i slijedili njegove upute.

Imajući na umu sve ove okolnosti, Ustavni je sud zaključio da podnositelju nije povrijeđeno pravo da se brani sam i sudjeluje u kaznenom postupku protiv sebe zato što mu nije omogućeno sudjelovanje na sjednici žalbenog vijeća putem video veze iz Bosne i Hercegovine. Ustavni je sud potvrdio stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske da bi suprotan zaključak značio davanje legitimiteta postupcima podnositelja usmjerenima na izbjegavanje kaznene odgovornosti, a to bi bilo bi u suprotnosti s načelom vladavine prava. Samovoljna odluka optuženika da pobjegne i postane nedostupan u stvari predstavlja odricanje od prava na neposredno

sudjelovanje u kaznenom postupku, a time i na javnoj sjednici. Ovdje još treba napomenuti da je podnositelj, nakon što je Ustavni sud podnositeljevu ustavnu tužbu djelomično odbio, a djelomično odbacio, podnio zahtjev ESLJP-u. ESLJP je podnositeljev predmet (br. zahtjeva 21714/22. i dr.) komunicirao s tuženom državom, Republikom Hrvatskom, 7. studenog 2022. U trenutku pisanja ovog članka ESLJP još uvijek nije donio odluku. No, teško je zamisliti da bi međunarodni sud, osnovan ne samo s ciljem zaštite ljudskih prava, nego i radi razvoja i očuvanja vladavine prava i najviših demokratskih vrijednosti, mogao naći opravdanje za ovakvo ponašanje podnositelja, jer bi to značilo ohrabrivanje postupanja koja zlouporabom prava sprječavaju provođenje zakona i pravde i na taj način, kroz samovolju pojedinaca, omogućuju vladavinu neprava.

2.5. Odluka broj: U-III-3249/2020 od 13. srpnja 2023.

U ovom se predmetu Ustavni sud bavio odricanjem od prava na ispitivanje svjedoka. Konfrontacijsko pravo zajamčeno je člankom 29. stavcima 1. i 2. alinejom 6. Ustava i člankom 6. stavcima 1. i 3. točkom d) Konvencije. Tim je člancima propisano da prije nego što optuženi može biti osuđen, svi dokazi protiv njega moraju, u pravilu, biti izvedeni u njegovoj prisutnosti na javnoj raspravi u svrhu kontradiktornog raspravljanja.

U kaznenom postupku koji je prethodio ustavnosudskom podnositelj je proglašen krivim zbog ukupno devetnaest kaznenih djela protiv spolne slobode - bludnih radnji iz članka 155. stavka 2., u vezi članaka 153. stavka 1. i 152. stavka 1. Kaznenog zakona*. Osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora dvije godine i jedanaest mjeseci. Podnositelj je u ustavnoj tužbi tvrdio da mu nije omogućeno neposredno ispitivanje svjedoka i reprodukcija DVD snimki i fotografija na raspravi. Međutim, Ustavni je sud utvrdio da se podnositelj tog prava odrekao na temelju sljedećih okolnosti. Na raspravi održanoj 23. ožujka 2018. pročitani su iskazi svjedoka. Obrana i optužba dali su suglasnost da se ti iskazi pročitaju. Na raspravi održanoj 18. svibnja 2018. obrana se izjasnila da se sada ne slaže s čitanjem iskaza ispitivanih osoba, da traži njihovo ispitivanje na raspravi te da se pregledaju DVD snimke radi identifikacije podnositelja. Na raspravi održanoj 11. srpnja 2018., nakon što je obrana ponovila dokazne prijedloge od 18. svibnja 2018., prvostupanjski

---

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12. i 56/15.

je sud donio rješenje da se daljnji dokazi neće provoditi jer je činjenično stanje dovoljno utvrđeno te je dokazni postupak dovršen. S obzirom na to da je rasprava tekla u kontinuitetu do 11. srpnja 2018., kada je dokazni postupak dovršen, naknadno izmijenjeni stav obrane o potrebi neposrednog ispitivanja svih punoljetnih oštećenica u svojstvu svjedoka nije bio od utjecaja. Naime, naprijed navedene okolnosti - da je obrana prvotno pristala da se pročitaju iskazi svjedoka, da nije iznijela nikakve primjedbe niti na čitanje iskaza, niti na njihov sadržaj, nego je naknadno navela da traži neposredno izvođenje dokaza bez davanja razloga zašto, kao i da je Vrhovni sud Republike Hrvatske* razmotrio iste navode koje je podnositelj iznio u zahtjevu za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude i na njih dao odgovarajući odgovor, Ustavni je sud zaključio da je prigovor navodne povrede konfrontacijskog prava neosnovan.

2.6. Odluka broj: U-III-495/2018 od 26. siječnja 2022.

Podnositelj ustavne tužbe iz predmeta broj U-III-495/2018 proglašen je krivim zbog počinjenja kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta - spolnom zlorabom djeteta mlađeg od 15 godina iz članka 158. stavka 2. Kaznenog zakona*. Osuđen je na jednu godinu zatvora uz primjenu uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom.

U ustavnoj tužbi podnositelj je tvrdio da je u kaznenom postupku povrijeđeno njegovo pravo na postupovnu ravnopravnost stranaka zbog nepoštivanja konfrontacijskog načela. Tu je povredu obrazlagao navodima da su svjedokinje dr. sc. B. P. i dr. med. M. B. ispitane pred policijskim službenikom 14. srpnja 2015. bez prisutnosti obrane. Tvrdio je da iz zapisnika o njihovom ispitivanju ne proizlazi da su on i njegov branitelj bili o obaviješteni da će te svjedokinje biti ispitane. U ocjeni je li prigovor podnositelja osnovan, Ustavni je sud utvrdio sljedeće. Ispitivanje svjedokinja dr. sc. B. P. i dr. med. M. B. pred policijskim službenikom 14. srpnja 2015. izvršeno je prema nalogu državnog odvjetnika. Iz sadržaja zapisnika o navedenom ispitivanju proizlazi da obrana nije prisustvovala ispitivanju. Međutim, iz kaznenog spisa je razvidno da su navedene svjedokinje ispitane na raspravi održanoj 16. studenoga 2016. pred raspravnim sucem te da su

---

* Presuda VSRH-a III Kr 115/2019-6 od 30. travnja 2020.

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15. i 61/15. – ispravak

navedenom ispitivanju prisustvovali i podnositelj i njegov branitelj. Nakon postavljanja pitanja svjedokinjama, obrana je prigovarala dijelu iskaza dr. sc. B. P. kojim se očitovala o uobičajenim reakcijama adolescenata smatrajući da je riječ o pitanju za vještaka, a ne svjedoka, dok nisu imali primjedbi na iskaz dr. med. M. B. Pored prethodno navedenog, Ustavni je sud utvrdio da se na raspravi održanoj 19. siječnja 2017. obrana suglasila s čitanjem iskaza navedenih svjedokinja danih 14. srpnja 2015. pred policijskim službenikom.

Stoga, imajući na umu navedeno postupanje obrane pred raspravnim sudom, Ustavni je sud zaključio da su navedene svjedokinje ispitane u prisutnosti obrane pred raspravnim sudom. U odnosu na prigovor da obrana nije bila prisutna ispitivanju svjedokinja pred policijskim službenikom, Ustavni je sud utvrdio da se obrana upravo na raspravi na kojoj su svjedokinje ispitane u prisustvu obrane, kako to i nalaže konfrontacijsko načelo, suglasila s čitanjem iskaza navedenih svjedokinja koje su one dale pred policijskim službenikom bez prisustva obrane.

2.7. Odluka broj: U-III-3077/2018 od 19. svibnja 2020.

I u ovome se predmetu Ustavni sud bavio, između ostaloga i pitanjem konfrontacijskog prava. Podnositelj je bio osuđen za ratne zločine - kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iza članka 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske*, te kazneno djelo protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva - ratni zločin iz članka 91. stavka 2. točaka 1., 2. i 9. u vezi sa stavkom 4. tog članka Kaznenog zakona*. Osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora trinaest godina i šest mjeseci*. U ustavnoj tužbi podnositelj je, između ostalog, tvrdio da mu je povrijeđeno pravo ispitivati svjedoke optužbe jer mu nije omogućeno neposredno na raspravi ispitati svjedoka P.W. Ocjenjujući prigovor podnositelja Ustavni je sud utvrdio sljedeće.

Svjedok P. W. svoj je iskaz dao tijekom istrage, putem međunarodne pravne pomoći, pred Prvostupanjskim sudom u Ahrensburgu (Savezna Republika Njemačka). Obrana nije bila prisutna. Tijekom prvostupanjskog

---

* "Narodne novine" broj 53/91., 39/92., 91/92., 31/93. - pročišćeni tekst, 35/93. - ispravak, 108/95., 16/96. - ispravak i 28/96.

* "Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. - ispravak i 101/17.

* Presuda VSRH-a broj Kž-rz 4/2018-10 od 12. lipnja 2018.

postupka pred Županijskim sudom u Splitu iskaz svjedoka P. W. pročitani su na raspravi održanoj 9. ožujka 2017., unatoč protivljenju obrane. Međutim, na raspravi 20. rujna 2017. branitelji podnositelja izjavili su da odustaju od ranijih dokaznih prijedloga, a posebno da odustaju od prijedloga da se izvrši očevid na kninskoj tvrđavi i djelomična rekonstrukcija u mjestu Jukinac, a na koju bi se pozvalo, između ostalog, i svjedoka P. W. Također su izjavili da nemaju daljnjih dokaznih prijedloga. Sutradan, 21. rujna 2017., održano je završno ročište rasprave. Na tom ročištu, na upit predsjednika sudskog vijeća i podnositelj kao optuženik osobno i njegovo dvoje branitelja izjavili su da nemaju daljnjih dokaznih prijedloga. Nakon što je optuženik dao svoju obranu, stranke su ponovno izjavile da nemaju daljnjih dokaznih prijedloga te su iznijele svoj završni govor.

Iz naprijed opisanog ponašanja optuženika i njegovih branitelja, Ustavni je sud zaključio da su oni nedvojbeno odustali od prijedloga za neposrednim saslušanjem svjedoka P. W. na raspravi jer su branitelji podnositelja na raspravi 20. i 21. rujna 2017. izričito izjavili da odustaju od ranijih dokaznih prijedloga te da nemaju daljnjih dokaznih prijedloga, dok se podnositelj, koji je bio osobno prisutan, nije tomu protivio. Slijedom navedenog, te ocjenjujući da nijedan razlog javnog interesa nije zahtijevao da se svjedok P. W. ipak neposredno ispita, Ustavni je sud zaključio da se podnositelj kao okrivljenik u kaznenom postupku nedvojbeno odrekao prava da se svjedok P. W. ispita na raspravi te je prigovor povrede konfrontacijskog prava ocijenio neosnovanim.

3. ZAKLJUČAK

U radu su dani standardi mjerila odricanja od jamstava pravičnog suđenja kroz više primjera s kojima se u svojoj praksi bavio Ustavni sud koji je konvencijska mjerila odricanja od jamstava pravičnog postupka počeo učestalije primjenjivati u posljednjih nekoliko godina.

Posebice treba istaknuti ono o odricanju od prava na konfrontaciju. Konfrontacijsko pravo sastavnica je načela jednakosti oružja - temeljnog načela pravičnosti kaznenog postupka jer je svrha tog načela omogućiti okrivljeniku učinkovitu obranu kako on ne bi bio stavljen u nerazumno teži položaj u odnosu na državnog odvjetnika (tužitelja) koji je po prirodi stvari jača strana u kaznenom postupku. Međutim, okrivljenik se (i) tog prava

može odreći, pod uvjetom da su ispunjena naprijed opisana konvencijska mjerila. Tako, primjerice, suglasnost na čitanje neprovjerenih (nekonfrontiranih) iskaza svjedoka, u stvari, predstavlja odricanje od prava na konfrontaciju.

Zaključno treba reći da stranke u postupku, pa tako i okrivljenici u kaznenom postupku, posjeduju određenu autonomiju koja im daje izbor hoće li se koristiti svojim postupovnim pravima ili će ih se odreći. No, kod razmatranja može li se neko ponašanje okrivljenika smatrati njegovim odricanjem od jamstava pravičnog postupka potrebno je s dužnom pažnjom primjenjivati minimalne konvencijske standarde koje je razvio ESLJP - odricanje od prava uvijek mora biti utvrđeno na nedvosmislen način, utemeljeno na slobodnoj volji, praćeno minimalnim zaštitnim mjerama razmjernim njegovoj važnosti i ne smije biti u suprotnosti s bilo kojim važnim javnim interesom.

LITERATURA

1. HUDOC - portal sudske prakse ESLJP-a (<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20>)
2. Mrežne stranice Ustavnog suda RH (www.usud.hr)